

І. В. Андел

Інвестування у розвиток основного капіталу промисловості як умова розвитку транскордонного співробітництва

Транскордонне співробітництво, євроінтеграційні процеси України вимагають нових підходів до ефективності інвестування у розвиток основного капіталу промисловості регіонів, держави. Розвиток транскордонного співробітництва напряму залежить від підвищення ефективності інвестування у розвиток основного капіталу промисловості держав, регіонів. Прикордонні регіони мають слабше розвинений основний капітал частини промислових підприємств. Умовою розвитку транскордонного співробітництва є використання сильних сторін розвитку промисловості у прикордонних регіонах, які можуть приймати участь у транскордонному співробітництві, а також пріоритетність вибору першочерговості інвестування у види економічної діяльності, які мають найбільший вплив на зростання рентабельності основного капіталу. Ключові слова: основний капітал, прикордонний регіон, інвестування основного капіталу промисловості, підвищення ефективності інвестування.

Постановка проблеми. Прямуючи до участі в євроінтеграційних процесах Україна в першу чергу повинна дбати про конкурентоздатність своїх підприємств, включення в інтеграційні структури, що залежить від розвитку їх основного капіталу, а значить від ефективного вкладання інвестицій. Необхідним є створення рівноправних умов для усіх членів, а в багатьох стратегічних видах економічної діяльності промисловості України спостерігається відмінність якості продукції від світових стандартів. У випадку вступу до ЄС Україна має вимагати для себе пільгових приписів, особливо це стосується інноваційної діяльності у промисловості. В «Європейській карті прикордонних і транскордонних регіонів», якою керується Об'єднання Європейських Прикордонних Регіонів, зазначено, що до цілей транскордонної співпраці в Європі належать, зокрема, нівелювання економічних перешкод і диспропорцій щодо одностороннього та недостатнього економічного розвитку спричиненого периферійним розташуванням регіону на території країни. Враховуючи як внутрішню політичну ситуацію в країнах, так і сучасну міжнародну ситуацію можна зауважити, що до обмежень транскордонної співпраці економічного характеру належать:

© *І. В. Андел*, 2014.

- асиметричність в економічному розвитку партнерів;
- відмінності в економічних системах;
- відсутність сильного представництва суб'єктів економічної діяльності.

Отже, розвиток транскордонного співробітництва вимагає покращення економічної ситуації на територіях транскордонних регіонів, що залежить від ефективного інвестування у модернізацію основного капіталу промисловості. Скоординована економічна політика має сприяти покращенню регіонального економічного розвитку в транскордонній системі. Окрім помітних економічних різниць у Центральній, Південній, Східній, Західній Європі в європейських прикордонних зонах існує безліч спільних проблем, які перешкоджають у створенні нових інвестицій у сфері промисловості а також у проведенні обов'язкової реструктуризації, модернізації промисловості, та в усунуванні економічних диспропорцій на прикордонних територіях з недосконалою структурою. Такі ж проблеми є у прикордонних регіонах України. Для покращення розвитку основного капіталу промисловості у прикордонних регіонах України у партнерських зв'язках у регіональній, державній і європейській площинах необхідно терміново зробити заходи, які скеровані на:

- покращення транскордонної кооперації малих і середніх промислових підприємств;
- розвиток нових транскордонних зв'язків поміж виробниками і споживачами, оскільки колишні транскордонні промислові структури зруйнувались, а нові ще не встигли розвинути.

Усе це можна здійснити при умові підвищення техніко-технологічного рівня основного капіталу промисловості, кардинальних змін у інвестиційній політиці держави, інвестиційній політиці у прикордонних регіонах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У зв'язку з цим дуже актуальним є дослідження підвищення ефективності інвестування в основний капітал підприємств промисловості держави, регіонів, зокрема, прикордонних регіонів. Формування основного капіталу підприємств досліджували М. І. Бойко, Г. М. Білоусенко, С. О. Іщук, Н. С. Калита, О. В. Кленін, Й. М. Петрович, О. П. Сидоров, В. В. Рубан та ін. Транскордонне співробітництво досліджували П. Беленький, З. Бройде, В. Будкін, О. Вишняков, І. Грицяк, С. Гакман, Є. Кіш, Н. Мікула, О. Мілашовська, О. Михайленко, В. Колодязна, З. Горжеляк, П. Еберхардт, Р. Федан, Т. Коморніцкі та ін. Дослідники пропонують різні способи підвищення ефективності інвестування основного капіталу, зокрема В. В. Рубан пропонує підвищувати ефективність реального інвестування на промислових

підприємствах за рахунок обґрунтованої економічної оцінки інвестиційних проєктів освоєння випуску нових машин та обладнання, В. Ф. Петрова розробила організаційно-економічний механізм державного регулювання інвестиційного потенціалу, який характеризується сукупністю принципів, функцій, напрямків і методів регулювання з відповідними організаційно-правовими структурами, що обумовлюють активізацію інвестиційного потенціалу з метою підвищення ефективності його використання [6, 5]. Щодо розвитку транскордонного співробітництва, О. М. Кушніренко пропонує посилення державного управління щодо вдосконалення процесу формування та надання державної підтримки розвитку транскордонного співробітництва, забезпечити функціонування багаторівневої організаційно-інституціональної структури з питань регулювання транскордонних процесів, сформувати органи управління транскордонним співробітництвом, [4]. Однак, ці питання потребують поглиблення дослідження.

Мета дослідження. Основними цілями роботи є обґрунтування шляхів підвищення ефективності інвестування в основний капітал промислових підприємств з метою розвитку транскордонного співробітництва.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інвестиційна політика виконує інструментальні функції у реалізації завдань в рамках загальної політики економічного розвитку. Її безпосередньою метою є вплив на процеси відтворення і збільшення основного капіталу. Інвестиції полягають у трансформації грошей у складові майна з метою досягнення певних економічних вигод у вигляді збільшення доходу, або зменшення витрат, що відбивається безпосередньо у величині прибутків. До трьох основних течій інвестиційної політики у прикордонному регіоні належать регулювання загальних розмірів інвестицій, формування інвестиційної структури, підвищення ефективності інвестиційного процесу. Другий напрямок тісно пов'язаний із плануванням економічних перетворень та їх спрямуванням. Через реалізацію інвестиційних процесів, держава формує картину забезпечення держави, прикордонного регіону основним капіталом.

Значення промисловості прикордонного регіону в економіці держави можна охарактеризувати за його часткою у виробленій продукції, часткою у основному капіталі, це можна показати на прикладі таких прикордонних регіонів України і Польщі, як Львівська область та Прикарпатське воєводство, що представлено у табл. 1.

З табл. 1 видно, що частка випуску, частка основного капіталу промисловості регіонів у випуску, основному капіталі промисловості держави в Україні і в Польщі майже однакові.

Покращення партнерських зв'язків, транскордонної кооперації промислових підприємств Львівської області і Підкарпатського воєводства

Таблиця 1

Частка промисловості Львівської області в Україні, частка промисловості Підкарпатського воєводства в Польщі у 2007-2011 рр.

Показники	Роки				
	2007	2008	2009	2010	2011
<i>Львівська область</i>					
Частка випуску промисловості області у випуску промисловості України, %	3,19	3,02	3,18	2,86	2,54
Частка основного капіталу промисловості області у основному капіталі промисловості України, %	2,90	2,90	2,87	2,69	2,73
Частка інвестицій в основний капітал у промисловість області у інвестиціях в основний капітал у промисловість України, %	3,47	3,83	3,01	3,57	2,76
<i>Підкарпатське воєводство</i>					
Частка випуску промисловості воєводства у випуску промисловості Польщі, %	2,99	2,98	2,90	2,89	2,88
Частка основного капіталу промисловості воєводства у основному капіталі промисловості Польщі, %	4,55	4,54	4,45	4,42	4,08
Частка інвестицій в основний капітал у промисловість воєводства у інвестиціях в основний капітал у промисловість Польщі, %	3,79	3,74	4,44	4,76	4,97

* Побудовано за даними: [7; 8; 12; 1].

залежить від стану промисловості, її основного капіталу у даних регіонах (табл. 2).

На основі проведеного SWOT-аналізу промисловості Львівської області та промисловості Підкарпатського воєводства можна сказати, що однаковими сильними сторонами для обох прикордонних регіонів є розвиток таких видів економічної діяльності промисловості, як виробництво електричних машин, деревообробна промисловість, щодо слабких сторін, то в обох регіонах відмічається зношеність основного капіталу промисловості, наявність застарілих технологій. Підвищення ефективності інвестування в основний капітал промисловості у при-

Таблиця 2

SWOT–аналіз промисловості Львівської області та промисловості
Підкарпатського воєводства

<i>Сильні сторони розвитку промисловості у Львівській області</i>	<i>Сильні сторони розвитку промисловості у Підкарпатському воєводстві</i>
Деякі галузі промисловості порівняно сучасні та добре розвинуті (наприклад сільськогосподарське машинобудування та приладобудування).	Добре розвинуті традиційні галузі промисловості: промисловість літакобудування, виробництво електричних машин, деревообробна промисловість.
<i>Слабкі сторони розвитку промисловості у Львівській області</i>	<i>Слабкі сторони розвитку промисловості у Підкарпатському воєводстві</i>
Несприятлива економічна структура та її повільні зміни, зношення основних фондів, застарілі технології. Слабка конкурентоспроможність виробництва, несприятлива структура експорту.	Низький попит на дослідження і інновації. Промислові аварії і деградація довкілля викликана відходами промисловості та застарілими промисловими технологіями

* Побудовано за даними: [11; 9].

кордонних регіонах треба починати з аналізу стану та використання основного капіталу (табл. 3).

З табл. 3 видно, що основний капітал промисловості у Львівській області відрізняється за ступенем зносу основного капіталу у промисловості Підкарпатського воєводства, при тому що інвестомісткість основного капіталу була однаковою і підприємства виділяли зі своїх доходів однакову частку на інвестиції, але рентабельність основного капіталу була вищою у Підкарпатському воєводстві, очевидно, що причина у вищій ефективності інвестування та позаінвестиційній складовій, куди належить організаційно-управлінська діяльність підвищення ефективності інвестування.

Підвищення ефективності інвестицій у розвиток основного капіталу промисловості регіону полягає у системному підході. В економічній теорії існують різні підходи до поняття «економічної ефективності» господарювання економічних суб'єктів, на думку Р. А. Самуельсона і В. Д. Нордгауза «ефективність є одним із головних, а можливо, найголовнішим предметом зацікавлення в економії і означає відсутність марнотратства ««Економіка функціонує ефективно тоді, коли не може збільшити виробництва одного блага, не зменшуючи виробництва іншого,

Таблиця 3

Стан, ефективність використання та інвестування основного капіталу промисловості в Україні, Львівській області, Польщі, Підкарпатському воєводстві у 2007-2011 рр.

Показники	Роки				
	2007	2008	2009	2010	2011
<i>Промисловість України</i>					
Ступінь зносу основного капіталу, %	59,0	58,0	61,8	63,0	60,1
Рентабельність основного капіталу, грн. / грн.	0,11	0,11	0,07	0,06	0,08
Частка інвестицій в основний капітал у доходах, %	9,10	8,32	7,28	5,67	6,78
Інвестиції на одиницю основного капіталу, грн. / грн.	10,85	10,79	6,66	5,65	7,51
<i>Промисловість Львівської області</i>					
Ступінь зносу основного капіталу, %	56,3	53,3	59,5	59,5	60,2
Рентабельність основного капіталу, грн. / грн.	0,02	-0,03	-0,02	0,00	0,03
Частка інвестицій в основний капітал у доходах, %	9,90	10,54	6,87	7,09	7,37
Інвестиції на одиницю основного капіталу, грн. / грн.	12,14	14,26	6,90	7,28	8,17
<i>Промисловість Польщі</i>					
Ступінь зносу основного капіталу, %	49,2	48,9	47,5	46,3	45,7
Рентабельність основного капіталу, грн. / грн.	0,81	0,75	0,08	0,88	0,10
Частка інвестицій в основний капітал у доходах, %	9,52	8,95	8,14	7,00	6,75
Інвестиції на одиницю основного капіталу, грн. / грн.	9,02	9,08	9,27	8,49	8,74
<i>Промисловість Підкарпатського воєводства</i>					
Ступінь зносу основного капіталу, %	37,3	36,0	36,2	35,9	35,6
Рентабельність основного капіталу, грн. / грн.	0,05	0,05	0,06	0,06	0,06
Частка інвестицій в основний капітал у доходах, %	9,98	9,52	9,23	9,97	10,32
Інвестиції на одиницю основного капіталу, грн. / грн.	9,00	7,64	8,49	9,42	10,11

* Побудовано за даними: [7; 8; 12; 1].

отже, коли вона перебуває на краю виробничих можливостей» [10]. В умовах ринкової економіки економічну ефективність необхідно розглядати у тісному зв'язку з інвестуванням основного капіталу підприємств. Підвищення ефективності інвестування є суттєвою передумовою постійного зростання економічної ефективності підприємств, а також процесом, який позитивно стимулює співвідношення затрати – ефекти діяльності. Мірою ефективності є рентабельність, яка є найважливішим критерієм ринкових результатів діяльності підприємств, так і управління засобами, які перебувають в їх розпорядженні, зокрема рентабельність основного капіталу.

Підвищення ефективності використання основного капіталу у промисловості вимагає його відповідної модернізації, і в першу чергу модернізації основного капіталу підприємств машинобудування. Адже останні є основним постачальником машин і устаткування вітчизняного виробництва та задовольняють попит промислових підприємств регіонів на оновлення основного капіталу. Тому в першу чергу необхідно вкладати інвестиції у проведення модернізації основного капіталу промисловості видів економічної діяльності машинобудування, таких як «виробництво машин та устаткування», «виробництво електричного, електронного та оптичного устаткування», «виробництво транспортних засобів та устаткування», продукцією яких є машини і обладнання необхідні для технічного переозброєння активної частини основного капіталу на підприємствах промисловості. Саме від стану основного капіталу згаданих видів економічної діяльності залежить задоволення попиту промисловості, підприємств економіки на нове високотехнологічне обладнання. Протягом 2006-2012 рр. на машинобудування припадало біля 7,9-21,5% вартості основних засобів промисловості України [2; 3]. Протягом 2006-2012 рр. на машинобудування припадало біля 7,9-21,5% вартості основних засобів промисловості України [2; 3]. Стан та ефективність використання основного капіталу у виробництві машин та устаткування представлено у табл. 4.

З табл. 4 видно, що ступінь зносу основного капіталу на підприємствах виробництва машин і устаткування у Польщі був вищим, аніж ступінь зносу основного капіталу у промисловості загалом, і причиною тут були менші інвестиції, що припадали на одиницю основного капіталу. Це є одною з причин сповільнення зростання ефективності використання основного капіталу на промислових підприємствах, які оновлюють свій основний капітал машинами і обладнанням вітчизняного виробництва. Також важливо проаналізувати стан основного капіталу на підприємствах промисловості прикордонного регіону на прикладі Львівської області, що представлено у табл. 5.

Таблиця 4

Стан, ефективність використання та інвестування основного капіталу у машинобудуванні у Польщі у 2007-2011 рр.

Показники	Роки				
	2007	2008	2009	2010	2011
<i>Виробництво машин та устаткування</i>					
Ступінь зносу основного капіталу, %	55,2	55,0	54,9	54,9	54,8
Рентабельність основного капіталу, грн. / грн.	1,42	1,45	1,41	1,58	1,60
Частка інвестицій в основний капітал у доходах, %	4,32	4,25	4,29	4,14	4,34
Інвестиції на одиницю основного капіталу, грн. / грн.	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0

* Побудовано за даними: [1].

З табл. 5 видно, що ступінь зносу основного капіталу на підприємствах виробництва машин і устаткування у Львівській області був вищим, аніж ступінь зносу основного капіталу у промисловості області загалом, причиною тут теж були замалі інвестиції, що припадали на одиницю основного капіталу.

Отже, ефективність інвестування у розвиток основного капіталу промисловості включає в першу чергу достатнє пріоритетне інвестування

Таблиця 5

Стан, ефективність використання та інвестування основного капіталу у машинобудуванні у Львівській області у 2007-2011 рр.

Показники	Роки				
	2007	2008	2009	2010	2011
<i>Виробництво машин та устаткування</i>					
Ступінь зносу основного капіталу, %	80,2	80,2	94,2	93,9	94,8
Рентабельність основного капіталу, грн. / грн.	- 0,007	- 0,006	- 0,055	- 0,002	- 0,004
Частка інвестицій в основний капітал у доходах, %	4,32	4,25	4,29	4,14	4,34
Інвестиції на одиницю основного капіталу, грн. / грн.	2,5	5,2	1,2	0,5	0,4

* Побудовано за даними: [8].

основного капіталу підприємств виду економічної діяльності виробництва машин і устаткування.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, підвищення ефективності інвестування у розвиток основного капіталу промисловості для розвитку транскордонного співробітництва полягає у відновленні і переведенні на вищий технологічний рівень основного капіталу у першу чергу у виді економічної діяльності «Виробництво машин та устаткування», продукцією якого є машини і обладнання для забезпечення попиту підприємств промисловості прикордонного регіону на оновлення основного капіталу. Це послужить точкою зростання у промисловості, економіці, збільшаться відрахування у місцевий бюджет, відповідно збільшаться можливості для інвестування оновлення основного капіталу в інших видах економічної діяльності, у тому числі транскордонних регіонів, від чого залежить розширення транскордонного співробітництва. Перспективи подальших досліджень полягають у дослідженні ефективної галузевої структури промисловості прикордонного регіону, дослідженні проблем та перспектив розвитку машинобудування в державі, регіоні, та прикордонному регіоні.

Список використаних джерел:

1. Główny urząd statystyczny. Rocznik statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej, 2012 r. Warszawa.
2. Державна служба статистики України. Промисловість України у 2007-2010 рр. : стат. зб. – К., 2011.
3. Державна служба статистики України. Баланс основних засобів України за 2012 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : library.oseu.edu.ua/files/StatSchorichnyk%20Ukraine%202012.pdf
4. Кушніренко О. М. Державна підтримка розвитку транскордонного співробітництва : дис. канд. наук: 25.00.02 – 2007 [Електронний ресурс] / О. М. Кушніренко. – Режим доступу : http://dysertaciya.org.ua/disertaciya_1_380.html
5. Петрова В. Ф. Механізм підвищення ефективності використання інвестиційного потенціалу : Дис. канд. наук: 08.02.03 – 2004. України [Електронний ресурс] / В. Ф. Петрова. – Режим доступу : <http://www.uk.orgsun.com/abstracts/2/41588-1.php>
6. Рубан В. В. Підвищення ефективності реального інвестування на промислових підприємствах України : Дис. канд. наук: 08.00.04 – 2009. [Електронний ресурс] / В. В. Рубан. – Режим доступу : <http://lib.ua-gu.net/diss/cont/355541.html>.
7. Статистичний щорічник України за 2011 рік / Державна служба статистики України ; [за ред. О.Г. Осауленка]. – К. : ТОВ «Август Трейд», 2012. – 556 с.
8. Статистичний щорічник Львівської області за 2011 рік: [в 2-х част.] / Державний комітет статистики України. Головне управління статистики у

Львівській області; [за ред. С. І. Зимовіної]. – Львів, 2012: – Ч. 1. – 368 с., Ч. 2. – 288 с.

9. Стратегія розвитку Львівської області до 2015 року. – Львів 2005.
10. Самуельсон П. А. Макроекономіка / П. А. Самуельсон, В. Д. Нордгауз ; пер. з англ. – К. : Основи, 1995. – 544 с.
11. Strategia rozwoju wojewodstwa Podkarpackiego na lata 2007-2020. – Rzeszow : Paziernik, 2006.
12. Urząd statystyczny w Rzeszowie. Rocznik statystyczny wojewodstwa Podkarpackiego, 2012 r. Rzeszow.

Андел И. В. Инвестирование в развитие основного капитала промышленности как условие развития трансграничного сотрудничества.

Трансграничное сотрудничество, евроинтеграционные процессы Украины требуют новых подходов к эффективности инвестирования в развитие основного капитала промышленности регионов, государства. Развитие трансграничного сотрудничества напрямую зависит от повышения эффективности инвестирования в развитие основного капитала промышленности государств, регионов. Пограничные регионы имеют слабее развитой основной капитал части промышленных предприятий. Условием развития трансграничного сотрудничества является использование сильных сторон развития промышленности в пограничных регионах, которые могут принимать участие в трансграничном сотрудничестве, а также приоритетность выбора первоочередной инвестирования в виды экономической деятельности, которые имеют наибольшее влияние на рост рентабельности основного капитала.

Ключевые слова: основной капитал, пограничный регион, инвестирование основного капитала промышленности, повышение эффективности инвестирования.

Andel I. V. Investment in the development of fixed capital industry as a condition for the development of cross-border cooperation.

Cross-border cooperation, European integration processes of Ukraine require new approaches to efficiency of investment in the development of fixed capital in industry of the regions and state. The development of cross-border cooperation directly depends from improving the efficiency of investment in the development of fixed capital in industry of countries and regions. The border regions have a less developed fixed capital of the part of industrial enterprises. The condition of development of cross-border cooperation is the use of the strengths of industrial development in border regions that may be involved in cross-border cooperation as well as priority of selection priority of investment in types of economic activity that have the greatest impact on the growth of profitability of fixed capital.

Keywords: fixed capital, border region, investment of fixed capital in industry, improving the efficiency of investment.